

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده هنر و معماری / گروه پژوهش هنر

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: پژوهش هنر

عنوان:

تأثیر نقوش تزیینی معماری در نگاره های ایرانی

(دوره صفوی)

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر حسین سلطان زاده

استاد مشاور:

سرکار خانم زهرا رسولی

پژوهشگر:

آرزو خجسته پور

زمستان ۱۳۸۸

تقدیم به:

همسرم که همیشه مشوق من بوده است.

تشکر و قدردانی

لازم می‌دانم از همه افرادی که به طور مستقیم و یا غیرمستقیم مرا در تحریر این پایان‌نامه یاری دادند صمیمانه تشکر نمایم. بی‌شک بدون کمک آن‌ها انجام این کار هرگز میسر نمی‌بود. در ابتدا بر خود واجب می‌دانم از استاد راهنمایم آقای دکتر حسین سلطان زاده به خاطر راهنمایی‌های ارزنده‌شان که در جهت به پایان رساندن این رساله به خرج دادند خالصانه قدردانی نمایم. باید بدون اغراق اعتراف نمایم که نه تنها وجود ایشان محور اصلی و الهام بخش بنده در تدوین این اثر بوده بلکه به عنوان یک دانشجوی از اخلاق و شخصیت ایشان نیز کاملاً متأثر بوده و ابعاد این تأثیر شگرف را بی‌شک در وجود خود احساس می‌نمایم. حقیقتاً قلم از اظهار تشکر و ارادتم نسبت به ایشان قاصر است. ای کاش امکان آن می‌بود تا این اظهار ارادت را در جایی دیگر غیر از این صفحه قدردانی مطرح می‌نمودم تا احیاناً حمل بر تملق و زیاده‌گویی نباشد و با ضریب اطمینان و راحتی بیشتری می‌توانستم مکنونات قلبی و ذهنی خود را نسبت به ایشان ابراز نمایم. ثانیاً از استاد مشاورم سرکار خانم زهرا رسولی تشکر می‌نمایم که به حق، نظارت کارشناسانه ایشان مرا در مسیر تکمیل این پایان‌نامه رهنمون بود. ثالثاً از اساتید ذیل که ذکر نام تک تک آنها زینت بخش این مقال است و برای حقیری چون بنده مایه افتخار و بالندگی، کمال امتنان را داشته و رأی واثق دارم که ذکر نام مبارکشان موجب غنای علمی این اثر خواهد بود. جناب استاد دکتر اصغر جوانی ریاست محترم دانشگاه هنر اصفهان، جناب استاد قباد کیانمهر و جناب استاد دادخواه. از آقای امیر نظری و خانم پریسا حسنی تشکر ویژه دارم که همکاری ارزنده‌شان برای بنده بسیار حائز اهمیت و در خور توجه است. از آقای دکتر بهرام میرزائیان، ایمان طلایی، آوا طلایی و محمد سلیمی نیز کمال تشکر را دارم.

از پدر و مادرم بی‌نهایت سپاس‌گذارم که همواره مشوق من بوده‌اند.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب آرزو خجسته پور دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۵۰۰۰۱۲۵۹۰۰ در رشته پژوهش هنر که در تاریخ ۸۸/۱۰/۲۳ از پایان نامه خود تحت عنوان: تأثیر نقوش تزیینی معماری در نگاره های ایرانی (دوره صفوی) دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: آرزو خجسته پور

تاریخ و امضا:

بسمه تعالی

در تاریخ: ۸۸/۱۰/۲۳

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم/ آقای آرزو خجسته پور از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره

۱۹/۵ به حروف نوزده و نهم و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی

دانشکده هنر و معماری

XX

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی : تهران مرکزی	کد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۶۰۱۱۵۸۶۲۰۱۲
عنوان پایان نامه: تأثیر نقوش تزیینی معماری در نگاره های ایرانی (دوره صفوی)		
نام و نام خانوادگی دانشجو: آرزو خجسته پور	تاریخ شروع پایان نامه: ۸۷/۳/۲۸	تاریخ اتمام پایان نامه: ۸۸/۱۰/۲۳
شماره دانشجویی: ۸۵۰۰۱۲۵۹۰۰	رشته تحصیلی: پژوهش هنر	
استاد / استادان راهنما: جناب آقای دکتر حسین سلطان زاده استاد / استادان مشاور: سرکار خانم زهرا رسولی		
آدرس و شماره تلفن: کرج - عظیمیه - میدان گلستان - خ گلستان نهم - ساختمان گلستان - واحد ۵ تلفن: ۰۹۱۲۵۸۷۹۸۵۱		
چکیده: پژوهش حاضر درباره تأثیر نقوش تزیینی معماری در نگاره های ایرانی (دوره صفویه) است. به همین منظور از ۱۵ بنای شاخص شهر اصفهان متعلق به دوره صفویه توسط محقق عکس برداری شد و تصاویر نگاره ها نیز از کتب مختلف اسکن گردید. از آنجایی که در مورد منشأ نقوش تزیینی که همواره زینت بخش بناها و نگاره های ایرانی در دوره های مختلف بوده نمی توان نظر قطعی داد و گفت که کدام یک متأثر از دیگری بوده است، لذا هدف این پژوهش بررسی منشأ الهام این نقوش می باشد. به عبارتی میزان تأثیر نگارگر از عالم واقع و نقوش تزیینی به کار رفته در بناها و فضاهای معماری، در ترسیم نقوش تزیینی نگاره ها و همچنین نقش و تأثیر قوهی تخیل نگارگر مد نظر بوده است. علاوه بر این چگونگی انطباق نقوش نگاره ها با نقوش به کار رفته در کاشی کاری ها از اهداف این پژوهش است. اما برای روشن تر شدن مطلب نقوش گچ پری ها و آجرکاری ها نیز بررسی شدند. در این تحقیق به صورت هم زمان از چند روش تحقیق تاریخی - تفسیری و روش تحقیق میدانی استفاده شده است. با بررسی های انجام شده می توان گفت نمونه های بی شمار نقوش هندسی و اسلیمی که در انواع تزئینات معماری استفاده گردیده در نگاره های ایرانی نیز به تصویر کشیده شده اند که اغلب بسیار دقیق و با تمام جزئیات است. چنین به نظر می رسد نگارگران در نقاشی هایشان از محیط اطراف الگو برداری کرده باشند.		

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضا

مناسب نیست

عنوان مطلب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات طرح

- ۱-۱ بیان مسئله ۲
- ۲-۱ هدف‌های تحقیق ۳
- ۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن ۳
- ۴-۱ سؤالات و فرضیه‌های تحقیق ۳
- ۵-۱ مدل تحقیق ۴
- ۶-۱ تعاریف عملیاتی متغیرها و واژه‌های کلیدی ۴
- ۷-۱ روش تحقیق ۴
- ۸-۱ قلمرو تحقیق ۴
- ۹-۱ جامعه و حجم نمونه ۵
- ۱۰-۱ محدودیت‌ها و مشکلات تحقیق ۵

فصل دوم: مطالعات نظری

- مقدمه ۷
- ۱-۲ پیشینه تحقیق ۸

فصل سوم: روش شناسایی تحقیق (متدولوژی)

- مقدمه ۱۶
- ۱-۳ روش تحقیق ۱۷

۲-۳	جامعه آماری	۱۷
۳-۳	حجم نمونه و روش اندازه‌گیری	۱۷
۴-۳	ابراز جمع‌آوری اطلاعات	۱۷
۵-۳	روش تجزیه و تحلیل داده‌ها	۱۷

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

	مقدمه	۱۹
۱-۴	تزئینات در معماری اسلامی	۲۰
۱-۱-۴	تزئینات آجرکاری در معماری ایران	۲۱
۱-۱-۱-۴	آجرکاری در آثار معماری پس از اسلام	۲۲
۲-۱-۱-۴	شیوه‌های آجرکاری	۲۵
۳-۱-۱-۴	انواع آجرهای تزئینی	۲۹
۲-۱-۴	هنر گچ بری	۳۱
۱-۲-۱-۴	نقش مایه‌های گچ بری	۳۷
۳-۱-۴	هنر و صنعت کاشی‌کاری	۴۱
۱-۳-۱-۴	انواع کاشی	۴۷
۱-۳-۱-۴	کاشی یک رنگ	۴۷
۲-۳-۱-۴	کاشی معرق	۴۷
۳-۱-۳-۱-۴	کاشی هفت رنگ	۴۸
۴-۱-۳-۱-۴	کاشی طلایی	۴۹
۵-۱-۳-۱-۴	کاشی با تلفیق آجر	۴۹
۲-۳-۱-۴	نقوش به کار رفته در کاشی‌کاری	۵۰
۲-۴	مکاتب نگارگری دوره صفویه	۵۱

- ۱-۲-۴ مکتب تبریز ۵۱
- ۲-۲-۴ مکتب نگارگری قزوین - مشهد ۵۶
- ۳-۲-۴ مکتب نگارگری اصفهان ۶۰
- ۳-۴ نگارگری و عالم مثال ۶۳
- ۳-۴-۱-۳-۴ عالم مثال از دیدگاه تنی چند از فلاسفه ۶۵
- ۴-۴ نقوش به کار رفته در تزئینات اسلامی ۷۱
- ۴-۴-۱ نقوش هندسی ۷۱
- ۴-۴-۱-۱ معانی و مفاهیم هندسه ۷۱
- ۴-۴-۱-۲ آراء و نظرات ۷۱
- ۴-۴-۱-۳ هندسه و معماری ۷۴
- ۴-۴-۱-۴ شکل‌های هندسی از دیدگاه فلاسفه ۷۵
- ۴-۴-۱-۴-۱ چهار وجهی منتظم ۷۵
- ۴-۴-۱-۴-۲ شش وجهی منتظم ۷۶
- ۴-۴-۱-۴-۳ هشت وجهی منتظم ۷۶
- ۴-۴-۱-۴-۴ بیست وجهی منتظم ۷۷
- ۴-۴-۱-۴-۵-۱-۴-۵ دوازده وجهی منتظم ۷۷
- ۴-۴-۱-۵ عناصر هندسی و روش‌های اجرای آن در معماری ۷۹
- ۴-۴-۱-۵-۱ گره و انواع آن ۸۰
- ۴-۴-۱-۵-۲ قوس ۸۱
- ۴-۴-۱-۵-۳ کاربندی ۸۱
- ۴-۴-۱-۵-۴ مقرنس ۸۱
- ۴-۴-۱-۵-۵ رسمی بندی ۸۱

- ۸۱..... ۶۵-۱-۴-۴ کاسه سازی
- ۸۲..... ۶۱-۴-۴ نقوش هندسی ابزاری برای بیان اندیشه‌های صوفیانه
- ۸۲..... ۱-۶۱-۴-۴ شمسه و شمسه‌گردان
- ۸۲..... ۲-۶۱-۴-۴ گره چهار ترنج
- ۸۳..... ۷-۱-۴-۴ نقوش هندسی پر کاربرد در معماری ایران
- ۸۳..... ۱-۷-۱-۴-۴ چهارضلعی
- ۸۳..... ۲-۷-۱-۴-۴ چهارچلیپا
- ۸۴..... ۳-۷-۱-۴-۴ شش ضلعی و سه ضلعی
- ۸۴..... ۴-۷-۱-۴-۴ هشت ضلعی
- ۸۴..... ۵-۷-۱-۴-۴ اشکال هندسی بر مبنای ده
- ۸۵..... ۶-۷-۱-۴-۴ اشکال هندسی بر مبنای دوازده
- ۸۵..... ۷-۷-۱-۴-۴ اشکال هندسی بر مبنای پنج
- ۸۵..... ۸-۷-۱-۴-۴ اشکال هندسی بر مبنای هفت
- ۸۵..... ۸-۱-۴-۴ مفاهیم عددی نقوش هندسی
- ۸۵..... ۱-۸-۱-۴-۴ مفهوم عددی چهار
- ۸۶..... ۲-۸-۱-۴-۴ مفهوم عددی سه
- ۸۶..... ۳-۸-۱-۴-۴ مفهوم عدد شش
- ۸۸..... ۴-۸-۱-۴-۴ مفهوم عدد هشت
- ۸۸..... ۵-۸-۱-۴-۴ مفهوم عددی ده
- ۸۹..... ۶-۸-۱-۴-۴ مفهوم عددی دوازده
- ۸۹..... ۷-۸-۱-۴-۴ مفهوم عددی پنج
- ۸۹..... ۸-۸-۱-۴-۴ مفهوم عددی هفت

- ۹۰..... ۹-۱-۴-۴ نماد دایره در هنر اسلامی
- ۹۰..... ۱۰-۱-۴-۴ زیبایی شناسی دایره
- ۹۱..... ۱۱-۱-۴-۴ هندسه و ریاضیات
- ۹۳..... ۱۲-۱-۴-۴ نقش مایه‌های رایج در تزئینات هندسی
- ۱۰۵..... ۲-۴-۴ نقوش اسلیمی
- ۱۰۹..... ۱-۲-۴-۴ نقوش ختایی
- ۱۱۰..... ۱-۲-۴-۴ ترنج
- ۱۱۰..... ۲-۲-۴-۴ سرترنج
- ۱۱۰..... ۳-۱-۲-۴-۴ لچک
- ۱۱۱..... ۴-۲-۴-۴ شمسه
- ۱۱۳..... ۵-۴ بررسی توصیفی - تاریخی فضاهای معماری مورد تحقیق
- ۱۱۳..... ۱-۵-۴ بناها
- ۱۱۳..... ۱-۱-۵-۴ مسجد امام
- ۱۱۶..... ۲-۱-۵-۴ مسجد شیخ لطف‌الله
- ۱۱۸..... ۳-۱-۵-۴ کاخ عالی قاپو
- ۱۱۹..... ۴-۱-۵-۴ مدرسه چهار باغ
- ۱۲۱..... ۵-۱-۵-۴ کاخ هشت بهشت
- ۱۲۲..... ۶-۱-۵-۴ مسجد حکیم
- ۱۲۳..... ۷-۱-۵-۴ کاخ چهل ستون
- ۱۲۵..... ۸-۱-۵-۴ پل خواجه
- ۱۲۷..... ۹-۱-۵-۴ مسجد ساروتقی

۱۲۸.....	۱۰-۱-۵-۴ بقعه هارون ولایت
۱۲۹.....	۱۱-۱-۵-۴ مدرسه نیماورد
۱۳۰.....	۱۲-۱-۵-۴ مدرسه ملا عبدالله
۱۳۲.....	۱۳-۱-۵-۴ مدرسه جدۀ بزرگ
۱۳۲.....	۱۴-۱-۵-۴ مدرسه جدۀ کوچک
۱۳۳.....	۱۵-۱-۵-۴ مدرسه کاسه گران
۱۳۴.....	۲-۵-۴ نگاره ها
۱۶۰.....	۶-۴ بررسی تطبیقی نقوش تزئینی بکار رفته در بناها و نقوش بکار رفته در نگاره ها

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۸۰.....	مقدمه
۱۸۱.....	۱-۵ نتیجه گیری
۱۸۴.....	پیوست
۲۰۶.....	فهرست منابع
۲۰۸.....	فهرست مقالات
۲۰۹.....	منابع لاتین
۲۰۹.....	سایت

عنوان شکل

عنوان	صفحه
۴-۱ مقبره سامانیان، بخارا.....	۲۲
۴-۲ مسجد جامع زوزن.....	۲۳
۴-۳ مسجد ورامین.....	۲۳
۴-۴ مدرسه ملا عبدالله، اصفهان.....	۲۴
۴-۵ مدرسه جده کوچک، اصفهان.....	۲۴
۴-۶ رباط شرف، طرح آجرکاری بنا سده‌ی ششم ه.ق.....	۲۷
۴-۷ خرقان طرح آجرکاری بخش خارجی آرامگاه سده پنجم ه.ق.....	۲۷
۴-۸ طرح آجرکاری دوره‌ی سلجوقی.....	۲۸
۴-۹ طرح آجرکاری تزیینی سده‌ی هشتم ه.ق.....	۲۸
۴-۱۰ آجرهای تزیینی سده‌ی پنجم ه.ق، گرگان.....	۳۰
۴-۱۱ آجرهای تزیینی و آجرهای کفی اتاق‌ها، سده‌ی پنجم ه.ق، گرگان.....	۳۰
۴-۱۲ مدرسه نیماورد، اصفهان.....	۳۱
۴-۱۳ کاخ هشت بهشت، اصفهان.....	۳۲
۴-۱۴ کاخ چهلستون، اصفهان.....	۳۳
۴-۱۵ کاخ هشت بهشت، اصفهان.....	۳۳
۴-۱۶ کاخ عالی قاپو، اصفهان.....	۳۴
۴-۱۷ کاخ چهلستون، اصفهان.....	۳۴

- ۱۸-۴ کاخ عالی قاپو، اصفهان ۳۶
- ۱۹-۴ سر در بازار قیصریه، اصفهان ۳۶
- ۲۰-۴ طرح تزیینی گچبری شده برجسته در معماری اسلامی ۳۷
- ۲۱-۴ طرح تزیینی گچبری شده برجسته در معماری اسلامی ۳۷
- ۲۲-۴ طرح تزیینی گچبری شده برجسته در معماری اسلامی ۳۸
- ۲۳-۴ طرح تزیینی گچبری شده برجسته در معماری اسلامی ۳۸
- ۲۴-۴ طرح تزیینی گچبری شده برجسته در معماری اسلامی ۳۹
- ۲۵-۴ بقعه هارون ولایت، اصفهان ۴۳
- ۲۶-۴ مسجد امام(شاه)، اصفهان ۴۳
- ۲۷-۴ مسجد شیخ لطف‌الله، اصفهان ۴۵
- ۲۸-۴ مدرسه کاسه‌گران، اصفهان ۴۶
- ۲۹-۴ نمونه‌ای از کاشی‌های لاجوردی و آبی تکرنگ ۴۷
- ۳۰-۴ امامزاده اسماعیل، اصفهان ۴۷
- ۳۱-۴ کاخ عالی قاپو، اصفهان ۴۸
- ۳۲-۴ کاشی زرین فام، کاشان ۴۹
- ۳۳-۴ مسجد حکیم، اصفهان ۴۹
- ۳۴-۴ مسجد امام(شاه)، اصفهان ۵۰
- ۳۵-۴ مدرسه‌ی علمیه‌ی ذوالفقار ۵۰
- ۳۶-۴ نگاره منسوب به کمال الدین بهزاد، ظفرنامه‌ی تیموری ۵۱
- ۳۷-۴ نگاره منسوب به آقا میرک، شاهنامه‌ی شاه طهماسبی ۵۳

- ۳۸-۴ نگاره منسوب به قاسمعلی، شاهنامه شاه طهماسبی ۵۴
- ۳۹-۴ نگاره منسوب به سلطان محمد، خمسه نظامی ۵۵
- ۴۰-۴ نگاره برگگی از شاهنامه قاسمی، ۱۰۰۰ ه.ق ۵۶
- ۴۱-۴ نگاره برگگی از شاهنامه قاسمی، ۱۰۰۰ ه.ق ۵۷
- ۴۲-۴ نگاره حج اسکندر، شاهنامه قوام، ۱۰۰۰ ه.ق ۵۸
- ۴۳-۴ نگاره برگگی از شاهنامه قاسمی، ۱۰۰۰ ه.ق ۵۹
- ۴۴-۴ نگاره رضا عباسی، دیوان حافظ ۶۰
- ۴۵-۴ نگاره رضا عباسی، دیوان حافظ ۶۱
- ۴۶-۴ مقبره اسماعیل سامانی در بخارا ۷۴
- ۴۷-۴ چهار وجهی منتظم ۷۶
- ۴۸-۴ شش وجهی منتظم ۷۶
- ۴۹-۴ هشت وجهی منتظم ۷۶
- ۵۰-۴ بیست وجهی منتظم ۷۷
- ۵۱-۴ دوازده وجهی منتظم ۷۷
- ۵۲-۴ نقش هندسی چهار چلیپا تشکیل شده مربع از مربع ۸۴
- ۵۳-۴ هشت ضلعی منتظم ۹۴
- ۵۴-۴ هشت و صابونک یا هشت و مربع ۹۴
- ۵۵-۴ موج کشیده ۹۴
- ۵۶-۴ موج ۹۴
- ۵۷-۴ ماکو ۹۵

- ۵۸-۴ موج آسیایی..... ۹۵
- ۵۹-۴ گیوه..... ۹۵
- ۶۰-۴ عروسک..... ۹۵
- ۶۱-۴ طبل پاگیوه یا طبل گیوه پا..... ۹۶
- ۶۲-۴ شمسه هشت و تیز یا شمسه چهار سلی بازوبندی..... ۹۶
- ۶۳-۴ طبل چاکدار یا طبل دولنگی..... ۹۶
- ۶۴-۴ شمسه ۹..... ۹۶
- ۶۵-۴ شمسه ده کند..... ۹۷
- ۶۶-۴ شمسه هشت کند یا شمسه هشت و چهارلنگه..... ۹۷
- ۶۷-۴ شمسه دوازده..... ۹۷
- ۶۸-۴ شش کند هشت و چهارلنگه..... ۹۷
- ۶۹-۴ شمسه ده تند..... ۹۸
- ۷۰-۴ شش ضلعی منتظم..... ۹۸
- ۷۱-۴ شش کند شل..... ۹۸
- ۷۲-۴ شش تند..... ۹۸
- ۷۳-۴ شش پری..... ۹۹
- ۷۴-۴ شاهپیک..... ۹۹
- ۷۵-۴ شش پری کند..... ۹۹
- ۷۶-۴ سکرون هشت و زهره..... ۹۹
- ۷۷-۴ سینه باز..... ۱۰۰

- ۷۸-۴ سلی ۱۰۰
- ۷۹-۴ سکرون کندشل ۱۰۰
- ۸۰-۴ سرمه دان ۱۰۰
- ۸۱-۴ سکرون هشت و پیلی ۱۰۱
- ۸۲-۴ ترنج تند ۱۰۱
- ۸۳-۴ ترقه یا سه پری یا قعی ۱۰۱
- ۸۴-۴ ترنج کند ۱۰۱
- ۸۵-۴ چهارلنگه ۱۰۲
- ۸۶-۴ تکه ۱۰۲
- ۸۷-۴ ته بریده ۱۰۲
- ۸۸-۴ ستاره پنج پری تند ۱۰۲
- ۸۹-۴ دانه زمینه‌ی هشت و سلی ۱۰۳
- ۹۰-۴ دانه تند ۱۰۳
- ۹۱-۴ پنجک تند ۱۰۳
- ۹۲-۴ پیلی ترنج سرخود ۱۰۳
- ۹۳-۴ پیلی ۱۰۴
- ۹۴-۴ پنج پری کندشل ۱۰۴
- ۹۵-۴ برگ چنار ۱۰۴
- ۹۶-۴ پنج ته بریده ۱۰۴
- ۹۷-۴ نمونه‌هایی از اسلیمی ماری و اسلیمی ماری ابری ۱۰۸

- ۹۸-۴ نمونه هایی از گل های ختایی..... ۱۰۹
- ۹۹-۴ ترنج..... ۱۱۰
- ۱۰۰-۴ سرترنج..... ۱۱۰
- ۱۰۱-۴ طرح لچک یا گوشه..... ۱۱۰
- ۱۰۲-۴ شمشه..... ۱۱۱
- ۱۰۳-۴ مدرسه ملاعبداللہ..... ۱۱۱
- ۱۰۴-۴ مسجد امام..... ۱۱۱
- ۱۰۵-۴ بقعه ہارون ولایت..... ۱۱۲
- ۱۰۶-۴ مدرسه ساروتقی..... ۱۱۲
- ۱۰۷-۴ مدرسه جلدہ بزرگ..... ۱۱۲
- ۱۰۸-۴ کاخ عالی قاپو..... ۱۱۲
- ۱۰۹-۴ مسجد حکیم..... ۱۱۲
- ۱۱۰-۴ مسجد شیخ لطف اللہ..... ۱۱۲
- ۱۱۱-۴ مسجد امام..... ۱۱۳
- ۱۱۲-۴ مسجد امام برش گنبدخانہ..... ۱۱۴
- ۱۱۳-۴ مسجد امام گنبد نما..... ۱۱۴
- ۱۱۴-۴ پلان مسجد امام..... ۱۱۵
- ۱۱۵-۴ مسجد شیخ لطف اللہ، اصفہان..... ۱۱۶
- ۱۱۶-۴ مسجد شیخ لطف اللہ نقشہ ہمکف..... ۱۱۷
- ۱۱۷-۴ مسجد شیخ لطف اللہ برش..... ۱۱۷

- ۱۱۸-۴ کاخ عالی قاپو، اصفهان..... ۱۱۸
- ۱۱۹-۴ کاخ عالی قاپو نما و پلان..... ۱۱۹
- ۱۲۰-۴ مدرسه چهار باغ..... ۱۲۰
- ۱۲۱-۴ مدرسه چهار باغ..... ۱۲۰
- ۱۲۲-۴ مدرسه چهار باغ پلان..... ۱۲۰
- ۱۲۳-۴ مدرسه چهار باغ سه بعدی..... ۱۲۰
- ۱۲۴-۴ کاخ هشت بهشت، اصفهان..... ۱۲۱
- ۱۲۵-۴ پلان و برش کاخ هشت بهشت..... ۱۲۲
- ۱۲۶-۴ پلان و برش کاخ هشت بهشت..... ۱۲۲
- ۱۲۷-۴ مسجد حکیم، اصفهان..... ۱۲۳
- ۱۲۸-۴ کاخ چهلستون، اصفهان..... ۱۲۴
- ۱۲۹-۴ پلان کاخ چهلستون..... ۱۲۴
- ۱۳۰-۴ کاخ چهلستون، برش..... ۱۲۵
- ۱۳۱-۴ پل خواجه، اصفهان..... ۱۲۶
- ۱۳۲-۴ پل خواجه، نمای ساختمان مرکزی..... ۱۲۶
- ۱۳۳-۴ مسجد ساروتقی، اصفهان..... ۱۲۷
- ۱۳۴-۴ بقعه هارون ولایت، اصفهان..... ۱۲۸
- ۱۳۵-۴ بقعه هارون ولایت، اصفهان..... ۱۲۸
- ۱۳۶-۴ مدرسه نیماورد، اصفهان..... ۱۲۹
- ۱۳۷-۴ مدرسه نیماورد، اصفهان..... ۱۲۹